

gezte a gimnáziumot s már akkor kezdett irodalommal foglalkozni. 16 éves korában már verse jelent meg a »Napkelet« c. pesti lapban. Szülei kívánságára a papi pályára lépett, a temesvári szeminárium növendéke volt, majd a pesti központi szemináriumban folytatta tanulmányait s itt a magyar egyház-irodalmi iskola elnöke volt. 1865-ben pappá szentelték s a bécsi Augustineumba küldték tanulmányai folytatása végett. 1868-ban theologiai doktorátust szerzett s hazatérve előbb a temesvári kath. gimnázium, majd ugyanott a papnevelő intézet tanára lett, egyházi lapot szerkesztett s a szentszéknél mint a házasság egyik jogvédője szerepelt. Közben folyton foglalkozott irodalmi tervekkel s 1874-ben megírta első darabját, a »Jóslat« c. görög tárgyú romantikus vígjátékot, melyet elnyerte az Akadémia Teleki-díját. Ez a siker biztatólag hatott rá, tovább dolgozott, s 1877-ben ismét elnyerte a Teleki-díjat »Janus« c. szomorújátékával. Ugyanekkor az évben a Nemzeti Színházban színre került »A mágus« c. 1 felv. tragédiája. 1878-ban »Az ellenállhatatlan« c. színműve nyert pályadíjat. (Bem. 1878. okt. 11. Nemzeti Színházban). 1879-ben a »Bizalmatlan« c. verses vígjátékával nyert pályadíjat s ugyanebben az évben a Kisfaludy Társaság és az Akadémia tagjává választották. Ekkor már budapesti lakos volt (püspöki engedéllyel), nagy irodalmi munkásságot fejtett ki, lapokba cikkeket írt, darabokat fordított a Nemzeti Színház számára. Műveinek világias szelleme rossz vért szült a papi körökben, a szigorúan szent életű Bonnaz csanádi püspök felszólította, hogy térjen vissza az irodalomról az egyház szolgálatába. Cs. azonban nem birt szakítani az irodalommal, melyet igazi hivatásának érzett s nehéz szívvel bár, de 1880-ban kilépett az egyházi rendből, a következő évben áttért az evangélikus vallásra és megházasodott, nőül vette *Bakody Amandát*, a híres homoeopata orvostanár leányát. Ez az idő azonban más tekintetben, így irodalmi munkájának irányában is nagy változást jelentett. Eddigi művei a Rákosi Jenő által kezdeményezett romantikus dráma és vígjáték hangkörében mozgtak, mert részben párizsi tanulmányútjának hatása alatt a realiztikus társadalmi dráma útjára tért. Ezzel nagy lépéssel vitte előre a

magyar dráma ügyét, megindította fejlődését a modern dráma felé. Ezt az új irányt a »Proletárok« c. drámával kezdte (bem. 1880. jan. 23. Nemzeti Színház), s mindjárt rendkívüli sikert aratott vele. Ez volt az első igazi társadalmi dráma a magyar irodalomban, a magyar élet színét tükrözte, a való életből vett kitűnően megrajzolt alakokkal, logikusan felépítve, élénk színpadi érzékkel kidolgozva. Realizmus újszerűen hatott, színpadi hatásain megéreződtek a francia drámaírók tanulságai. Prielle Kornéliával a címszerepben a darab igen sokáig műsoron maradt s később is többször felújították. Cs. most már egészen a modern társadalmi drámára vetette magát. Sorban jelentek meg e nemű művei: »A Stomfay-család«, »Cifra nyomorúság«, »Mukányi«, »Bozóthy Mártha«, »Buborékok«, »A káviár«, »Nóra«, »Cecil házassága«, »A sötét pont«, »Örök törvény«, »A vasember«, »Divatkép«, »Az atyafiak« stb. A magyar társadalom különböző rétegeinek alakjai sorra vonultak fel a darabokban, érdekesen, éles megfigyelő szemén át nézve s a született drámaíró szerkesztőképeségével megírva. Még egy nagy sikere volt »A nagymama« kedves vígjátékával, amelyet még a háború után is sokat játszottak a Nemzeti Színházban, az eredetileg Prielle Kornéliának írt főszerepben Rákosi Szidivel. Ezután írt darabjai már kevesebb sikert arattak (Spartacus, Jó Fülöp. A nagyraemelt), ezekben már tulságosan igyekezett alkalmazkodni a színpad követelményeihez, drámaírói ereje a kimerülés jeleit mutatta s a siker jórészt elmaradt. Közben Csiky nagy műfordítói munkásságot is fejtett ki, lefordította egyebek között Sophokles tragédiáit, Plautus vígjátékait, számos angol és francia színdarabot. Több regénye is kiváló tulajdonságokkal emelkedik ki a kor irodalmából. A Színművészeti Akadémiának is nagy tudású tanára volt s a Nemzeti Színház drámaíró bizottságának tagja. Cs. pályájának kettős jelentősége van a magyar drámairodalomban: másfél évtizedig ő tartotta fenn, Szigligeti kezéből véve át a fáklyát, a magyar színházak eredeti műsorának folytonosságát és ő térítette drámai irodalmunkat a modern társadalmi élet reális ábrázolása felé.

(Schöpflin Aladár).